MATUMIZI YA LUGHA

KIDATO CHA KWANZA

Compilation of Possible Questions in Kiswahili Likely to be examined in KCSE.

A Special Analysis of Prediction Questions that may be Tested in KCSE from this Topic in Form 1.

KISWAHILI

SERIES 1

For Marking Schemes

Mr Isaboke 0746 222 000 / 0742 999 000

MWALIMU CONSULTANCY

1. **(a) Badilisha sentensi ifuatayo iwe mazoea kwa kutumia kirejeshi "O"**

   Mtoto anayelia huchapwa

   (b) Andika kinyume

   Wavulana watatu wanaingia darasani kwa haraka.

   (c) Andika sentensi tatu ambazo zaweza kuwa sahihisho la sentensi hii:-

   Kule ndimo alipoingia

   (d) Taja aina za vitenzi vilivyopigiwa mstari katika sentensi iuatayo

   Mama amewahi kupika jikoni

   (e) Eleza maana ya misemo ifuatayo :-

   (i) Giza la ukata…

   (ii) Meza mate machungu

   (f) Unda vitenzi kutokana na :-

   (i) Mkufunzi

   (ii) Maeneo

   (g) Kwa kutoa mfano mmoja mmoja, taja aina za sentensi za kiswahili

   (h) Changanua sentensi ifuatayo kwa kutumia vishale

   Mwalimu huyu mzuri anafundisha darasani.

   (i) Eleza maana mbili za sentensi :-

   Mama alimlimia mwanawe shamba

   (j) Akifisha sentensi ifuatayo:-

   ah huu ndio upuuzi aliotuitia mmoja wao akaropoka.

   (k) **Tunga sentensi itakayodhihirisha matumizi ya kielezi cha namna mfanano**

   (l) **Andika sentensi ifuatayo katika msemo halisi :-**

   Mshtakiwa alidai kwamba alikuwa ameonewa kwa kuwa hakuwa ameshiriki ulevi kutoka mwaka uliokuwa umetangulia.

(m) Pambanua viungo vya kisarufi katika kitenzi kifuatacho

Tuliwalimia

(n) **Andika upya sentensi ifuatayo kwa kufuata maagizo:**

Mizizi ya mibaruti hii iliwaponya watu ambao walikuwa na shida kama hii yenu (**kanusha kwa umoja**)

(o**) Tunga sentensi ukitumia neno "Vile" kama:**

(i) Kiwakilishi

(ii) Kivumishi

(iii) Kielezi

(p) **Bainisha matumizi viambishi "ku" na "Ji" katika sentensi zifuatazo**:-

(i) Mwanafunzi hu<u>ku</u>soma kwa bidii

(ii) Ata<u>ku</u>piga

(iii) Ame<u>ji</u>kata

(iv) Mcheza<u>ji</u> huyu ni hodari

(q) **Andika sentensi ifuatayo kwa ukubwa huku ukikanusha**

Kijibwa changu ni kikali sana

2. (a) **Jaza mapengo**:-

Kutenda	**Kutendesha**
(i) Chota	
(ii) Lewa	

(b) **Taja sauti moja ya;**

(i) King'ong'o

(ii) Kiyeyusho

(c) **Tumia neno "*shujaa*" katika sentensi kama**:-

(i) Kivumishi

(ii) Kielezi...

(d) **Tambua vitenzi katika sentensi hii kwa kuvipigia mistari:-**

Sisi tulikwisha kutambua alikuwa na nia mbaya. Yeye ndiye mwizi .

(e) **Andika wingi wa sentensi hii katika hali ya ukubwa**:-

Kichinjio hiki kilikarabatiwa kwa pesa nyingi

(f) **Eleza maana zinazojitokeza katika vifungu vifuatavyo**:-

(i) Jambazi kutoka dukani liliiba.

(ii) Liliiba jambazi kutoka dukani.

(iii) Kutoka dukani jambazi liliiba.

(iv) Jambazi liliiba kutoka dukani.

(g) **Jaza neno ambalo ni kinyume cha lile lililopigwa mstari katika sentensi:-**

(i) Vile vitu **<u>ulivyovichanganya</u>** itakubidi

(ii) Bomba hili l**<u>imeziba</u>** mwite fundi aweze

(h) **Unganisha sentensi hii kwa kutumia *'O'* rejeshi :-**

Wavu umekatika. Wavu ni wao

(i) **Eleza matumizi mawili ya "*ka*" na utunge sentensi kwa kila mojawapo**

(j) **Yakinisha sentensi hii**:

Sijafahamu kwa nini hawamkaribishi mpwa wao.

(k) **Andika katika usemi halisi:-**

Mama aliwahimiza warudi siku hiyo la sivyo wangekosa tuzo

(l) **Akifisha sentensi ifuatayo**:-

Sijaona kitabu kizuri kama mayai waziri wa maradhi, utaniazima siku ngapi bashiri alimwuliza rita

(m) **Changnanua kwa njia ya mishale**

Mama anapika na baba akisoma gazeti

(n) **Tunga sentensi moja na uonyeshe kwa mstari**;

(i) Shamirisho kipozi

(ii) Shamirisho kitondo

(iii) Shamirisho ala/kitumizi

(o) **Tungia vitenzi vifuatavyo sentensi katika hali zilizobanwa**:-

(i) Fa(**mazoea**)

(ii) La**(kutendeka**)

(iii) Pa (**kutendea**)

(p) **Tambulisha kishazi tegemezi na kishazi huru**

Wanafunzi walifoanya vyema walituzwa jana

(q) **Pambanua viambishi mbalimbali katika sentensi ifuatayo**

Waliwapendezea

3. a) **Onyesha viwakilishi katika sentensi zifuatazo kisha ueleze ni vya aina gani:-**

i) Unamjua vyema kweli?

(ii) Hicho wanachokitaka hakipo

(b) **Tumia viunganishi vifuatavyo katika sentensi**:-

(i) Minghairi ya

(ii) Wala

(c) **Yakinisha sentensi ifuatayo**:-

Chakula hakipikiki vizuri

(d) **Jibu kulingana na maagizo kwenye mabano:-**

(i) Hatujui ambako alitorokea (**tumia 'O' rejeshi**)

(ii) Angekuwa na pete, angekupatia (**ibadilishe katika wingi kisha uikanishe**)

(e) **Bainisha shamirisho kipozi, kitondo na ala katika sentensi ifuatayo:-**

Maksuudi alimjengea Tamima Kasri kwa matofali mazuri

(f) **Changanua sentensi ifuatayo kwa njia ya mishale/mistari:-**

Watoto wote wameamka mapema na wazazi wanatayarisha staftahi

(g) **Unda nomino moja moja kwa kila kitenzi**

Shuku

Vumilia

shona

lia

(h) **Eleza maana ya <u>'jinsi'</u> kama inavyojitokeza katika sentensi zifuatazo**

(i) Naomba unionyeshe jinsi ya kuendesha gari

(ii) Wakenya hawapendezwi na jinsi viongozi wanavyoendeleza ufisadi

(i) **Bainisha aina za nomino zilizopigiwa mistari katika sentensi hii:-**

<u>Uhodari</u> wa **<u>wanariadha</u>** wa **<u>Kenya</u>** unahitajika kote duniani

(j) **Tunga sentensi ukitumia mzizi – choyo kama** :-

(i) nomino

(ii) Kivumishi

(iii) Kiwakilishi

(k) **Eleza matumizi <u>mawili</u> ya kila mojawapo wa alama za uakifishaji zifuatazo**:-

(i) msitari

(ii) Parandesi

(l) **Geuza zentensi zifuatazo katika kauli kwenye mabano**:-

(i) Fundi ameharibu saa (**kutendea)**

(ii) Umemwona mgeni? (**kutendewa**)

(m) **Andika kwa udogo:-**

Gari la Mzee Maritu limegonga ng'ombe wa jirani wake

4.MATUMIZI YA LUGHA

(a) Andika sentensi ifuatayo bila kutumia "amba"

(i) Jitu ambalo linatusumbua sharti liadhibiwe vikali. *(alama 1)*

(ii) Weka sentensi ifuatayo katika hali ya mazoea. Mmea ambao unapandwa katika msimu wa masika unamea. *(alama 2)*

(b) Badilisha sentensi hizi hadi usemi wa taarifa

(i) "Nitarudi tu ikiwa mtakubali kuomba msamaha." Juma alisema. *(alama 2)*

(ii) "Elezeni vile mlivyokuja hapa na namna mtakavyokwenda." Mwalimu mkuu alisema *(alama 3)*

(c) Fuata maagizo uliyopewa baada ya kila sentensi ili kujibu maswali haya.

(i) Aliogopa kumwangalia simba aliyekula mzoga. (Tumia neno 'Ogofya' bila ya kubadilisha maana ya sentensi) *(alama 2)*

(ii) Mti wa zambarau ni rahisi kukatwa ukiwa unatumia msumeno. (Anza Ni rahisi . . .) *(alama 2)*

d) (i) Eleza maana na matumizi ya methali hii *(alama 2)*

Kila mchukuzi husifu mzigo wake

(ii) Kamilisha tashbihi hizi *(alama 2)*

.....kama mauti

Nuka kama.....

(e) (i) Kanusha sentensi hii *(alama 2)*

Tungewalaki kama tungejua watakuja

(ii) Sahihisha sentensi ifuatayo na uiweke katika wingi *(alama 2)*

Ningalifanya kazi ningekuwa tajiri

(f) Tunga sentensi nne kuonyesha matumizi na maana nne za kijineno ki

(g) Tumia kivumishi kilichoko kwenye mabano kukamilisha sentensi *(alama 4)*

(i) Bibi yule alinunua gari _____ (-pya)

(ii) Mwizi alifukuzwa na mbwa _____ (-angu)

(iii) Mti (-ingine) _____ uliangushwa badala ya ule wa kwanza.

(iv) Nyoka aliingia _____ (-le) shimoni.

(h) Unda majina mawili kutoka vitenzi hivi na utumie katika sentensi ili kubainisha maana *(alama 4)*

(i) Safiri

(ii) Zaa

(i) Akifisha kifungu hiki

Yohana na emanueli walifunga safari wakielekea mashariki kusini na hatimaye

magharibi walifika huko novemba mwaka jana walipokuwa wakirudi walimkuta mwalimu mkuu njiani ambaye alishtuka kuwaona pale *(alama 4)*

(j) (i) Geuza sentensi hii hadi udogo *(alama 2)*

Nyoka yule mrefu alifukuzwa na watu wengi.

(ii) Eleza umuhimu wa sehemu hizi za mwili

* Figo
* Moyo

5. <u>MATUMIZI YA LUGHA.</u>

a) Tumia kiulizi - pi katika kujaza sehemu zilizoachwa wazi. ***(alama 4)***

i) Ni tunda _____ ulililoleta ?
ii) Ni mayai _____ yaliyovunjwa ?
iii) Ni kiwete _____ aliyepata msaada ?
iv) Ni mitume _____ waliojilolea kufanya kazi ?

b) Andika sentensi zifuatazo katika kauli ya kufanyisha / za ***(alama 4)***

i) Alikifanya kijiti kiingie ndani ya kufuli.
ii) Mzazi alimfanya mwanawe alime siku nzima

c) Tumia virejeleo vifavyo katika sentensi hizi.

i) Mchezaji alipiga mpira kwa ustadi
ii) Simba alifukuza mtalii aliyetaka kupiga picha
iii) Umeokota wapi ndizi hizi zote ?
iv) Andrea alipanga vizuri maua mezani

d) Andika tena sentensi hizi ili zisiwe katika hali ya kukanusha ***(alama 4)***

i) Asiyekujua hakuthamini
ii) Asiyejua maana haambiwi maana
iii) Fimbo ya mbali haiui nyoka
iv) Amani haiji ila kwa ncha ya upanga

e) Ziandike sentensi hizi kwa kufuata maagizo

i) Mlete mtu mwenye akili (tumia 'amba')
ii) Walifungana bao moja kwa moja katika mchezo ule (tumia …… Sare)

f) Unda majina kutoka vitenzi hivi (alama 2)

i) Kulia _____ , Kudhani _____

ii) Ni nini maana ya : Amepata ahueni (alama 1)

Amekuwa buge (alama 1)

g) Andika sentensi ifuatayo katika udogo (alama 2)

i) Alishikwa na jipu ambalo lilivimbisha dole lake la mguu mithili ya pesa

ii) Akifisha sentensi hii: (Alama 2)

Ondiek aliita Maria Maria njoo hapa.

h) Eleza matumizi ya 'Ki' katika sentensi hizi:

i) Nitakapokuwa nikilala atakuwa akidurusu

ii) Kivulana hicho kinawafurahisha wenzake

i) Andika maana mbili zinazojitokeza katika kila moja ya sentensi hizi

i) Mwalimu alimsomea mwanafunzi

ii) Alimlilia mwanawe

j) Ikiwa Mtondo ni Jumamosi

i.) Juzi ni siku gani _____ (alama 1)

ii) Leo ni siku gani _____ (alama 1)

iii) Tunga sentensi mbili ukutumia tashbihi zinazotokana na maneno haya:

(baidika, mkizi) (alama10)

6.MATUMIZI YA LUGHA.

(a)Andika sentensi hizi kwa wingi (alama 4)

(i) Buzi lililoibwa na jambazi lile limepatikana

(ii) Mwenye kelele usidhani kapoa

(b) Tunga sentensi ukitumia tashbihi zinazotokana na maneno yafuatayo

(i) Gundi

(ii) Chiriku

(iii) Lumbwi

(iv) Wali wa daku

(c) Kuna tofauti gani kati ya vyombo hivi
(i) Dira / saa
(ii) Tofautisha maneno haya
(iii) Sulubu / suluhu
(d) Sahihisha sentensi hizi (alama 4)
(i) Munyi alisanya vitabu yote siku ya Ijumaa
(ii) Fupa huu ulivunjwa na mpwakoko hii

(e) Andika sentensi ifuatayo bila kutumia neno 'amba'
(i) Jembe ambalo lilinunuliwa jana limevunjika mpini (alama 2)
(iii) Mwizi ambaye amekuwa akitusumbua ameshikwa (alama 2)
(f) Fuata maagizo uliyopewa katika kujibu yafuatayo
(i) Soma kwa bidii kijana. Utafaulu katika mitihani yako. (tumia …… nge) (alama 2)
(ii) Kisu kinachonolewa ndicho kinachopata (geuza hadi hali ya mazoea) (alama 2)
(g) Andika maneno mengine mawili yenye maana sawa na yafuatayo (alama 4)
(i) Daawa
(ii) Bughudha
(iv) Abadani
(v) Fitina

(h) Kanusha sentensi hizi
(i) Mwana yule alikuwa amekamilisha kuchimba mtaro alipojikata mguu
(ii) King'ora kililia kioo kilipovunjwa

(i) Weka viambisho vinavyofaa sentensi zifuatazo
(i) Walimu _____ li ____ ona mtoto _____ dogo _____ kianguka matopeni.
(i) Mwavuli huu _____ eusi _____ a mzungu ame _____ nunua jana.

(j) Andika sentensi ifuatayo katika kauli ya kufanyiza
(i) Mwalimu amefanya mwanafunzi wake ajue umuhimu wa bidii masomoni
(alama 2)
(ii) Paka ameyanywa maziwa (geuza hadi kauli ya kufanywa) (alama 2)

For Marking Schemes/Answers

Contact Mr Isaboke

0746-222-000

OR

0742-999-000

FOR THE FOLLOWING;

- ✓ONLINE TUITION
- ✓REVISION NOTES
- ✓SCHEMES OF WORK
- ✓SETBOOKS VIDEOS
- ✓TERMLY EXAMS
- ✓QUICK REVISION KITS
- ✓KCSE TOPICALS
- ✓KCSE PREMOCKS
- ✓TOP SCHOOLS PREMOCKS
- ✓JOINT PREMOCKS
- ✓KCSE MOCKS
- ✓TOP SCHOOLS MOCKS
- ✓JOINT MOCKS
- ✓KCSE POSTMOCKS
- ✓TOP SCHOOLS PREDICTIONS
- ✓KCSE PREDICTIONS
- ✓KCSE REVEALED SETS

CALL/TEXT/WHATSAPP

0746 222 000 / 0742 999 000

mwalimuconsultancy@gmail.com

This is a Copyright Property of Mwalimu Consultancy Ltd.

POWERED
BY
MR ISABOKE